

Erdőrendezési utasításunknak a fatermési táblákra vonatkozó rendelkezései.

Írta: Fekete Zoltán.

A jelenleg érvényben lévő erdőrendezési utasítás közeli megújításával kapcsolatban szükségesnek tartom a fatermési táblák kérdésének megbeszélését is.

Az utasításnak idevágó rendelkezései a következők:

„A termőhelyi minőségek meghatározására szolgáló fatermési táblák megnevezendők és másolatban az üzemtervhez csatolandók. A *Feistmantel*-féle általános fatermési táblák helyett addig, amíg új magyar fatermési táblák készülnek, az újabbkori német fatermési táblák használata ajánlatos ott, ahol helyi táblák összeállítása nehézségekbe ütközik. (Lásd Erdészeti Lapok 1916. év január.)“

„Helyi fatermési táblák szerkesztésénél is legcélszerűbb az általános fatermési táblákhoz alkalmazkodni és a fatömeggörbék szerkesztésénél azokból kiindulni. Ebben az esetben a fatömegbecslési teendők csak arra szorítkoznak, hogy az illető vidéken előforduló legjobb és legrosszabb termőhelyekről annyi adatot gyűjtsünk, amennyi a termőhelyi ingadozások határértékeinek hozzávetőleges megállapításához szükséges. A szélsőséges határgörbéket azután az általános fatermési táblák legközelebb eső görbéinek a vezetésével szerkesztjük meg. A közbeeső részt annyi egyenlő sávra osztjuk, ahány termőhelyi osztályt kívánunk alakítani“.

„Tekintettel azonban arra, hogy az általános fatermési táblák a tömegnövekedés tekintetében nem mindig felelnek meg a helyi viszonyoknak, kívánatos, hogy a nagyobb uradalmakban az önálló helyi fatermési táblák felállítása is felvétessék a gazdaság munkatervébe. Ebből a célból a szabályos növekedésű faállományokban állandó jellegű próba-területek tűzendők ki, azokon a fatömeg pontosan megbecsülendő s ennek alapján a helyi fatermési táblák felállítása megkísérlendő. Nagymértékben emelhető az ilyen fatermési táblák megbízhatósága azáltal, ha a becslést időnkint megismételjük s ezáltal a növekvés menetének a ki-puhatolásához újabb adatokat gyűjtünk. Természetes azon-

ban, hogy az ilyen adatoknak csak akkor van értékük, ha az illető próbaállományok az irányadó erdőápolási elvek tervszerű betartásával kezeltetnek. Rendszerint 5 termőhely megkülönböztetése még nagyobb termőhelyi különbségeknél is elegendő, mi mellett közbeeső fokok (II/III. III/IV. stb.) a szomszédos fokok számaival jelezhetők.“

Valószínűnek tartom, hogy a készülő új utasítás a réginek az alapján épül fel; azért szükséges, hogy a jelenlegi szöveget közelebbről is szemügyre vegyünk s döntsünk afelőtt, mit volna kívánatos abból megtartani, illetőleg elhagyni vagy módosítani.

Az első pont szerint az alkalmazott fatermési táblák megnevezendők és másolatban az üzemtervhez csatolandók.

Ezt a csatolást fölöslegesnek tartom abban az esetben, ha az illető fatermési táblák nyomtatásban, magyar szöveggel közkezen forognak. Ilyenek a *Schwappach*-féle táblázatok, *Grundner* fatermési táblái a bükk számára, a *Coburg* hercegi fatermési táblák, *Feistmantel* fatermési táblái és a *Fekete*-féle akác-táblázatok.

Ezeket lemásolni fölösleges. Ne terheljük ezzel az erdőrendezést. Hiszen alig képzelhető, hogy az üzemterv felülvizsgálására és a gazdálkodás hatósági ellenőrzésére hivatott szakközegek ne rendelkezzenek ezekkel a segédessz-közökkel. Teljesen osztom tehát *Béky Albert* véleményét,¹ hogy elég az alkalmazott fatermési táblát az üzemterv leírórésében és a részletes erdőleírás címlapján megnevezni.

Ami mármost a német fatermési táblák alkalmazását illeti, ez a kérdés sokkal bonyolultabb, mint amilyennek első pillantásra látszik.

A fatermési táblát főképpen a fatömeg és a növedék meghatározására használjuk. Tudjuk azonban, hogy mind a fatömeg, mind a növedék erősen függ az erdőápolás rendszerétől. Az a fatömeg, amely valamely korban a terület egységen áll, ugyanazon a termőhelyen is igen lényeges eltéréseket mutathat a multban alkalmazott gyérítési mód különfélesége szerint.

¹ Erd. Lapok, 1936. 12. old.

Ha tehát helyesen akarjuk megválasztani a fatermési táblát, szükséges először is a saját gyérítési rendszerünkkel tisztában lennünk s másodszor tudnunk azt, hogy azok a fatermési táblák, amelyek közül választani óhajtunk, milyen gyérítési rendszert tételeznek fel. Amelyikkel saját rendszerünk leginkább összevág, az felel meg a helyi viszonyoknak a legjobban.

Magyarországon egységesen kialakult gyérítési rendszerről nem beszélhetünk. Helyenkint alig, másutt erősen gyérítenek, s a két szélsőség közt minden átmenetet megtalálhatunk. Egyik helyen még szigorúan ragaszkodnak az alsó gyérítéshez, a másikon nagyon erőteljesen belenyúlnak a lombmennyezet felső rétegébe is, gyakran pedig a két rendszer egyesítésével találkozunk. Általános érvényű útmutatással tehát nem lehet szolgálni a legelőnyösebben használt német fatermési táblákra nézve.

De azt is nehéz megkívánni szakközönségunktől, hogy minden számbavehető német munkát áttanulmányozzanak, mielőtt a fatermési tábla megválasztásának kérdésében döntenének. Ezért szükségesnek tartom, hogy ezen a helyen legalább egészen röviden ismertessem a német fatermési táblákat az erdőápolás rendszere szempontjából.

Tekintettel pedig arra, hogy fenyőerdőnk ma alig van, itt csak a bükkre és a tölgyre terjeszkedem ki.

A régebbi táblák készítéséhez felhasznált faállományok gyérítése legnagyobb részben az alulgyérítés (*Niederdurchforstung*) elvei szerint történt.

A gyérítési mód szabatosabb értelmezésének irányelveit a német kísérleti állomások 1873. évi határozata fektette le és egységesítette Németországra nézve.

A gyérítési eljárás közelebbi megnevezése a törzssztyályokba való belevágás mértékével függ össze. A következő törzssztyályokat különböztették meg.

1. Uralkodó törzsek. Ezek teljesen fejlett koronájukkal az erdő mennyezetének felső rétegét alkotják.

2. Visszamaradó törzsek. Koronájuk résztvesz ugyan még a mennyezet alkotásában, azonban már csak annak mélyebben fekvő, második szintjében.

3. Elnyomott törzsek. Csúcsuk teljesen az uralkodó törzsek lombozata alá került. Ide tartoznak a legörbült törzsek is.

4. Kipusztuló és elhalt fák.

Az 1878-i pótmegállapodás szerint a *gyenge* gyérítés (*A* fok) csak az elhalt és halódó törzseket távolítja el, a mérsékelt (*B* fok) ezeken kívül az elnyomottakat, az *erős* (*C* fok) végül a visszamaradókat is.

A régi fatermési táblák alapanyaga még az alulgyérítés idejéből való. Az ilyen módon ápoltt erdőkre nézve tehát ezeknek adatai felelnek meg jobban. Ilyen fatermési táblák a *bükkre*:

Baur: Die Rothbuche stb. 1881 (mérsékelt — *B* fokú — gyérítés).

Schwappach: Wachstum und Ertrag normaler Rothbuchenbestände, 1893 (külön táblák a mérsékelt és külön az erős gyérítésre).

Wimmenauer: Ertrags tafeln für Buchenhochwald in Oberhessen, 1893, Allg. Forst- u. Jagdzeitung, 300. old. (Mérsékelt alulgyérítés, a jobb termőhelyeken némi felülgyérítéssel.)

Schuberg: Aus deutschen Forsten, II. kötet (*Die Rothbuche* stb.), 1894 (gyakori, mérsékelt gyérítés). A táblázatok adatai egyébként három különböző záródási fokra vannak megadva.

Grundner: Untersuchungen im Buchenhochwalde stb. 1904² (a *B* és *C* fok közt. Az újabb gyérítések azonban már a felülgyérítésbe is átmennek).

Eberhard: Ertragsuntersuchungen in Buchenbeständen, 1899, Allg. Forst- u. Jagdzeitung, 160. old. (*B* és *C* fok).

Flury: Ertrags tafeln für die Fichte und Buche der Schweiz, 1907 (*B* fok).

A *tölgyre* először *Wimmenauer* készített fatermési táblákat. Próbaállományaiban a *gyenge* alulgyérítés elvei

² *Grundner* alapanyagát *Gehrhardt* is felhasználta *bükk* fatermési tábla készítésére. L. Allgemeine Forst- u. Jagdzeitung 1909, 125. old.

alapján gazdálkodtak. (*Ertragsuntersuchungen im Eichenhochwald*. Allgemeine Forst- u. Jagdzeitung, 1900.)

1902-ben a német kísérleti állomások szövetsége új gyérítési szabályzatot adott ki. Ez új törzsszabályozást ad, melyet azonban itt egész terjedelmében nem közölhetek.³ Csak annyit, hogy megkülönbözteti az *uralkodó* és *uralt* állományrészt s ez előbbiben két, az utóbbiban három törzssz osztályt állít fel. Külön tárgyalja az alulgyérítés, külön a felülgyérítés osztályait. Az alulgyérítésre nézve három (*A*, *B* és *C*) fokot különböztet meg, azzal a lényeges eltéréssel a régi utasítással szemben, hogy az elnyomottság fokán kívül a törzs alakjára és egészségi állapotára is különös figyelemmel van s a hibás és rossznövésű törzsek eltávolítását még az uralkodó állományrészeire nézve is előírja. Viszont, ahol ebből kifolyólag hézagok keletkeznek, ott pótlásul elnyomott törzsek meghagyását is lehetővé teszi, még a *C* fokon is.

A felülgyérítésnek két foka van. Az 1. fok alkalmazása esetén kivágandók az elhalt, a pusztuló, lehajlott, rossznövésű és beteg törzsek, valamint azok, amelyek egynemű csoportok megbontása céljából távolítandók el. Ez a gyérítési fok különösen a fiatalabb állományokban nyer alkalmazást. Az idősebb állományokban a 2. fokú felülgyérítés van helyén. Ennek célja a végvágásig fenntartandó törzsek legkedvezőbb fejlődésének előmozdítása s ebből a célból minden más törzs eltávolítása, mely ezt a fejlődést akadályozza.

Ilyen állományápolást tételez fel *Schwappach* bükk-fatermelési táblája 1911-ből (*Die Rothbruche*), amely kétféle (laza és közönséges) záródásra készült. A laza záródás a legerősebb, szélsőségesnek mondható felsőgyérítést tételezi fel, míg a közönséges az erős felsőgyérítést veszi alapul. Ilyenformán *Schwappach* régebbi és újabb fatermelési táblái már maguk négyféle állományápolási módot ölelnek fel.

Wimmenauer: Ertragstafeln für Buchenhochwald bei

³ Kivonata megtalálható *Schwappach: Die Rothbuche* 1911. c. művében is (5. old.)

starker und freier Durchforstung 1911, Allg. F. u. Jagdzeitung, 196. o. (erős szabadgyérítés, t. i. az erős alul- és felülgyerítés egyesítése).

A hesszeni általános fatermési táblák (*Ertragstafeln zum Gebrauche bei der Forsteinrichtung* 1913), mind a bükkre, mind a tölgyre külön részben tárgyalják a mérsékelt alsógyerítésre és az erős magasgyerítésre vonatkozó adatokat.

Gehrhardt: *Die Ertragskunde als Wegweiser zur Buchen-Starkholzzucht* 1924, Allg. Forst- u. Jagdz. 489. old. (nagyon erős gyérítés).

Gehrhardt: *Eine neue Buchen-Ertragstafel* stb. 1930, Allg. Forst- u. Jagdz. 41. old. (még erősebb fokú gyérítés, mely közel áll a szélsőséges dán gyerítéshez).

Schwappachnak a tölgyre vonatkozó, 1905-ből származó fatermési táblái (*Untersuchungen über die Zuwachseleistungen von Eichen-Hochwaldbeständen in Preussen*) az 50—60 éves korig gyenge, azontúl (mintegy 120 évig) erős felülgyerítést tételeznek fel.

A jelenleg érvényben lévő erdőrendezési utasítás, mint a kezdetben idézett kivonatból kitűnik, foglalkozik a helyi fatermési táblák kérdésével is. Nagyon helyesen mutat rá arra, hogy azok szerkesztésével is legjobb az általános fatermési táblákhoz alkalmazkodni. Hogy miért, az könnyen érthető. Az általános táblákat legnagyobbbrészt az erdészeti kutatóintézetek készítették hosszú megfigyelések, szabatosan, tervszerűen véghezvitt felvételek alapján, begyakorlott személyzettel, szakavatott vezetéssel. Tehát megbízhatók.

A kutatóintézeteknek többnyire sokkal nagyobb kísérleti anyag áll rendelkezésére, mint amennyi egy-egy uradalmon belül felkutatható, a terjedelmesebb vizsgálati anyag pedig jobban biztosítja a levezetett számsorok valószínű futását, mint az az aránylag csekély és gyakran nem is elég gondosan kiválogatható adatkészlet, amelyet szűkebb keretek közt össze lehet gyűjteni. És nem utolsó sorban fontos az a körülmény is, hogy ilyen módon igen jelentékeny munkát, időt és költséget takaríthatunk meg.

De ettől eltekintve kérdés, van-e egyáltalában megokoltsága helyi fatermési táblák készítésének abban az esetben, ha megvan a lehetősége az általános fatermési táblák számsorai átvételének.

Vegyük az egyszerűbb esetet. Tegyük fel, hogy a helyi viszonyok szerint a legjobb termőhelyi osztály összesnék az általános fatermési táblák III. termőhelyével, a következő a IV. és a legrosszabb az V. termőhellyel. Ebben az esetben a helyi fatermésitábla számsorai teljesen egyeznének az ált. fatermési tábla számsoraival s az eltérés csak az volna, hogy mi I—III. termőhelyi osztály címe alatt tárgyalnók azokat a számsorokat, amelyek az általános táblázatokban III—V. th. o. címe alatt találhatók. Az általános táblák I., II. s esetleg VI. termőhelyi osztálya pedig a mi helyi táblánkából egyáltalában hiányoznék.

Nézetem szerint ennek a megoldásnak, bármilyen egyszerűnek és észszerűnek látszik egyébként, vannak olyan hátrányai, amelyek meggondolásra adnak okot.

Igy többek közt az országos erdészeti statisztika szempontjából sem előnyös a megoldásnak ez a módja. Ha minden uradalom másképen számozza a termőhelyeit, nehezebb megszerezni az áttekintést, mintha ez a számozás egyészen történik.

Legjobb tehát egyszerűen átvenni az általános fatermési táblát s a termőhelyi osztályokat *annak megfelelően* jelölni római számokkal. Semmi baj nem származik abból, ha egyik-másik termőhely az uradalom területén nincs is képviselve. Ezek a római számok egyszerűen nem fognak szerepelni az üzemtervben. Nem szükséges, hogy az előforduló legjobb termőhely az I. számmal legyen jelölve. Sőt, ha csak rosszabb termőhelyeink vannak, ez néha visszás színben is tűnhetnék fel.

És gondoljuk meg, hogy a legjobb és legrosszabb termőhely tájáról elég adatot gyűjteni a szélső fatömeggörbék megszerkesztéséhez, ahogy azt az utasítás kívánja, gyakran szintén nehéz. Erre a célra teljes sűrűségű, főképen idősebb állományokra van szükségünk. Ilyenek pedig nem mindig találhatók a kellő mennyiségben. A megfelelő terü-

letek kiválasztása s a fatömegbecslés maga is nem csekély munkát jelent.

Ha tehát nem okvetlenül szükséges, ne kössük magunkat a helyi fatermési táblákhoz. Hiszen ezek úgyis csak névleg lesznek *helyi* fatermési táblák, lényegileg csak átkelesztelt és kivonatos általános fatermési táblák.

De ha már ragaszkodunk az utasítás szelleméhez, akkor is egyszerűbben és gyorsabban célt érünk a szélsőségek határértékeinek meghatározásában, ha nem a fatömegből, hanem az átlagos faállománymagasságokból indulunk ki. A magasság meghatározása mégis csak egyszerűbb, mint a fatömegé. És ami fő: a magasság biztosabb zsinórmértéke a termőképességnek, mint a fatömeg. Az utóbbi a gyérítés módja szerint sokkal nagyobb ingadozásokat mutat, mint a magasság.

Bármely megoldást válasszuk is azonban, tény az, hogy abban az esetben, ha a mi termőhelyeink éppen összeesnek az általános fatermési táblák bizonyos termőhelyeivel, nem állunk szemben túlságosan nehéz feladattal. Lényegesen bonyolultabb a helyzet akkor, ha *közbesítenünk* kell. Ebben az esetben az utasítás értelmében a szélsőséges határgörbéket az általános fatermési táblák görbéinek a vezetésével húzzuk meg s a közbe eső részt annyi egyenlő sávra osztjuk, ahány termőhelyi osztályt kívánunk alakítani.

Amíg csak magáról a fatömegről van szó, még ez a feladat sem jelent túlságosan sok munkát. Hiszen bizonyos rajzbeli készséget minden mérnökről feltételezhetünk s a görbék kisimítási módjának az ismeretét minden szakembertől joggal elvárhatjuk.

Gondoljuk meg azonban, hogy a korszerű fatermési táblában a fatömegén kívül a körlapösszeget, az általános magasságot és az átlagos alakszámot is fel kell tüntetni. Tehát ezeknek a fatömegtényezőknek a görbéit is közbeiktatással kell megszerkeszteniünk. A leolvasott adatok pedig bármely korra nézve meg kell hogy feleljenek ennek az egyenletnek:

$$V = G \cdot H \cdot F,$$

ahol V a fatömeg, G az állomány körlapösszege, H az átlagos magasság, F az átlagos alakszám. (A fatömeg és alakszám vonatkozhatik a vastagfára, vagy az összesfára.) Ezek közül a tényezők közül legalább hármat kell szerkesztés útján meghatároznunk, hogy aztán a negyediket számítás útján nyerhessük.

Ez pedig már *nehéz feladat*. A görbéknek nemcsak önmagukban kell kifogástalan, törésmentes sorokat adniuk, hanem minden pontjuk közt meg kell lennie annak az összhangnak, amelyet a fennebbi egyenlet fejez ki. Emellett vigyáznunk kell arra is, hogy a számítás útján nyert negyedik számsor adatainak függvényábrái se mutassanak valószínűtlen futást sem önmagukban, sem az egyes termőhelyi osztályok görbéi közti vonatkozásban.⁴

Nem mondom, hogy ez a feladat legyőzhetetlen. De azt eddigi tapasztalataim alapján merem állítani, hogy különösen a kevésbé jártasokra nézve igen terhes, hosszadalmas, idegölő munkát jelenthet az ilyen „helyi” fatermési tábla készítése. S azért mindenkinek, akinek még nem volt alkalma ezen a téren a kellő gyakorlatot megszereznie, javaslom, hogy gondolja meg jól a dolgot, mielőtt ehhez hozzáfogna.

Ha sok fafajról és termőhelyről van szó, különlegesen képzett munkaerő nélkül nem ajánlatos az ilyen átalakításokra vállalkozni. Különösen ott, ahol az erdőrendező és az erdőgondnok egy és ugyanaz a személy, tehát nincs sok felesleges ideje.

Természetes, hogy visszariadni a nehéz feladatoktól sem szabad. De ilyent csak akkor vállaljunk, ha arra komoly okunk van. A jelen esetben azonban ez az ok nem forog fenn. Hiszen, ha az általános fatermési tábla görbéinek a futását fogadjuk el irányadónak, akkor igazán egyszerűbb ezeket a táblákat úgy elfogadni, amint vannak, s nem bajlódni a közbeiktatással.

Ajánlom tehát, hogy az új utasításból a cikkem elején

⁴ L. Fekete Z.: A helyi fatermési táblák kérdéséhez (Erd. Lapok, 1922, 276. old.).

idézett szöveg második pontja hagyassék ki, vagy pedig kellően módosíttassék.

A harmadik pont a valódi önálló helyi fatermési táblák készítéséről intézkedik. *Kíváncsún tartja*, hogy ezt a nagyobb uradalmak szükség esetén szintén felvegyék a munkatervükbe.

Bár nézetem szerint erre nagyon ritkán kerülhet a sor és csak kivételes esetekben van a dolog megokolva, nem árthat, ha az utasítás erről is megemlékszik. És a szövegben említett *állandó jellegű próbaterek* hosszabb időn keresztül történő megfigyelése még abban az esetben is hasznos tanulságokhoz vezethet, ha azokat nem használjuk fel fatermési táblák készítéséhez. A *törzskönyvezett mintaterek*, melyeken évtizedeken át valamely következetesen betartott állományápolási rendszer szerint gazdálkodunk, sok értékes kísérleti adatot szolgáltathatnak a megfigyelések későbbi szakában. Németországban is nagy jelentőséget tulajdonítanak az ilyen „*Weiserfläche*“-knek,⁵ melyek nálunk is jó szolgálatot tennének.

Mindezeket összefoglalva, az erdőrendezési utasításnak a fatermési táblákra vonatkozó részét a következőképen módosítanám:

„*Fatermési táblák és mintaterek.*“

Helyi fatermési táblák készítése rendszerint nem szükséges.

Az *általános fatermési táblák* közül azokat kell kiválasztanunk, amelyek az alkalmazott erdőápolási rendszer (főleg a gyérítés) tekintetében legjobban megfelelnek a helyi viszonyoknak.

Közkézen forgó, nyomtatásban megjelent magyar nyelvű fatermési táblák használata esetén elegendő azokra az üzemterv általános leíró részében hivatkozni. Minden más esetben csatolandó az üzemtervhez (mint II. számú minta) az alkalmazott fatermési tábla másolata is. Ilyenkor a táblázat címlapján annak származását is fel kell tüntetni.

⁵ Weber und Künanz: Ein Weiserflächensystem (Allg. Forst- und Jagdzeitung 1925, 345 old.).

A részletes erdőleírásban a termőhelyi osztályokat akkor is az általános fatermési táblákban szereplő római számokkal kell megjelölni, ha az üzemosztály területén egyik-másik termőhely egyáltalában nem fordul is elő.

Megokolt esetben *helyi fatermési táblákat* kell készíteni a helyszínén gyűjtött adatok alapján. Erre okot adhat az a körülmény, ha a különleges viszonyok (állományalak, fafaj, sajátos erdőápolási rendszer, szokatlan gyéritési mód, vigályítás stb.) miatt az általános fatermési táblák közt megfelelő nem található, másrészt pedig az uradalom kiterjedése s erdeinek állapota elég biztosítékot nyújt a szükséges alapanyag sikeres összegyűjtéséhez.

A kijelölt próbaterületeket állandósítani kell, hogy azokon a faállomány fejlődése hosszabb ideig (évtizedeken át) megfigyelhető legyen s az időközönként ismétlődő újrafelvételek eredményei alapján az első felvétel adatait később megfelelően módosítani lehessen.

Ilyen törzskönyvezett *mintaterek* kijelölése és fenntartása egyébként nemcsak a fatermési táblák készítése, hanem általános gazdasági tapasztalatok szerzése szempontjából is kívánatos s ezért minden nagyobb uradalomban ajánlható. Jó szolgálatot tehetnek azok mind fatermési, mind erdőmívelési kérdések tisztázása tekintetében.

A térképbe minden állandó mintateret vörös színnel kell berajzolni és vörös számmal megjelölni. Továbbá a részletes erdőleírás megjegyzés rovatában is nyilván kell azokat tartani.

Végül még néhány szót az üzemtervhez tartozó II. minta alakjáról.

A fennebbiekből folyik, hogy javaslatom elfogadása esetén ennek a mintának a kitöltése a legtöbb esetben felesleges lesz, mert hiszen elég a közkézen forgó táblákat a leírórészben megnevezni. Ez természetesen nem lehet akadály annak, hogy ha valaki súlyt helyez az üzemterv teljességére, ne másolja bele a használt fatermési táblákat is. Ilyenkor azonban semmi esetre sem volna helyes azt kívánni, hogy ez a másolás valamely előírt nyomtatvány (például a mostani II. minta) keretében történjék. Kár

volna tökéletesebb, terjedelmesebb fatermési táblát a meglévő nyomtatvány kedvéért szűkebb s nem kielégíthető formába szorítani.

Azok számára, akik helyi fatermési táblát készítenek, szintén többféle megoldást kellene lehetővé tenni, a korszerű nagy fatermési tábláktól kezdve a legegyszerűbbig.

Az erre szolgáló nyomtatványokra nézve ezúttal nem kívánok kész tervezetet adni. Ha a kérdés kellően megérik erre, készséggel veszek részt annak megtárgyalásában. Itt most csak a jelenlegi II. mintával szemben teszem meg a kifogásaimat.

Ezek főképen a rovatokkal való takarékoskodás ellen irányulnak.

Kifogásolom azt, hogy csak a vastagfa számára van rovat. Ez nyilván összefügg az utasításnak azzal a szintén kifogásolható intézkedésével, hogy a részletes erdőleírásban csak a 7 cm-nél vastagabb anyag köbtartalmát kell feltüntetni. De kérdem: mi történjék azokkal a rövid vágásfordulójú sarjerdőkkel, amelyekben alig van vagy talán nincs is vastagfa? Az ilyenek fatermési táblája többé-kevésbbé üres lenne. Ez pedig mégis csak furcsán festene.

De még a szálerdőre is szükségesnek tartom a vékonyfa kimutatását. Elvégre ma, amikor olyan szűkiben vagyunk a fának és amikor a faáraink olyan magasak, nem hanyagolhatjuk el az értékesíthető faanyag 5—10%-át! Az 1920. évi utasítás még a régi nagymagyarországi eszmevilág hatása alatt készült, amikor a rőzsét többé-kevésbbé elhanyagolható választéknak tekintettük. Ma azonban ezt a fényűzést nem engedhetjük meg magunknak sem a fennebb említett okoknál, sem annál a körülménynél fogva, hogy erdeink fele sarjerdő s azok anyagának legnagyobb része rőzsze. Tehát *helyet kell adni a fatermési táblában a vékonyfának is.*

Az előhasználati fatömeg rovata egyáltalában nem nevezi meg a választékot. Ez sem helyes, mert hiszen így nem tudjuk, mit írjunk oda be. Tehát azt is legjobb volna részletezni vastag- és vékonyfa szerint, vagy ha nem, az

összesfát kellene beleírni. A fiatalabb állományokban ennek is jelentékeny része rőzse.

Hiányolom azt is, hogy a folyó- és átlagnövedék csak a főállományra van kimutatva. Ez régi, elavult rendszer, mely teljesen figyelmen kívül hagyja a valóban létrejött növedék egy részét. Mennyiség szerint annyit, amennyit az időközönként eltávolított előhasználati fatömeg jelent. A korszerű fatermési táblák az *összes fatermés* folyónövedékét szokták feltüntetni. Azaz azt tételezik fel, mintha a korszak elején közvetlenül a gyérítés után, a korszak végén közvetlenül a gyérítés előtt állana a faállomány s ennek a kettőnek a különbségét veszik korszaki növedéknek. Ezt a korszak évei számával (többnyire 5 vagy 10) kell még osztanunk, hogy a korszaki átlagnövedéket kapjuk, amelyet azután egyenlőnek szoktunk venni az évi folyónövedékkel.

Ha a növedéket csak a főállományra vonatkoztatjuk, nem kapunk világos képet a faállomány fejlődéséről.⁶ Ezért, ha esetleg kimutatjuk is a főállomány növedékét, feltétlenül helyet kell biztosítanunk a fatermési táblában az *összes fatermés növedékének* is.

Tény az, hogy újabb rovatok felvétele növeli a fatermési táblák terjedelmét. Ez azonban nem lehet ok arra, hogy a II. minta jelenlegi alakját megtartsuk, ha a mostani féloldalas alak helyett az ív mindkét oldalára kiterjedő kimutatással kell is azt felelőseinknek. A papirossal való takarékoskodás csak addig mehet, amíg az nem esik a használhatóság és a megkívánható tökéletesség rovására. Ez még nem jelenti azt, hogy az adott viszonyokhoz alkalmazkodva, ne igyekezzünk mindenkor a helyzethez szabott legegyszerűbb megoldást megtalálni.

Die Ertragstafeln betreffenden Bestimmungen der Forsteinrichtungsinstruktion. Von Prof. Z. Fekete.

Verf. unterzieht den derzeit geltenden Ministerialerlass (aus dem Jahre 1920) einer eingehenden Kritik und gibt zu dem die Ertragstafeln betreffenden Teil der unter Bearbeitung stehenden neuen Anweisung einige Vorschläge.

⁶ V. ö. Fekete Z.: A vég- és előhasználati fatömegek arányának megállapítása a helyi fatermési táblákban (Erd. Lapok, 1923. 109. old.).

Les dispositions concernant les Tables de rendement dans les Instructions sur l'aménagement des forêts, par le Prof. Z. Fekete.

Analyse du décret ministériel de 1920 et suggestions pour les nouvelles Instructions en voie d'élaboration.

The decisions concerning the yield tables of the forest organization instruction. By Prof. Z. Fekete.

Critical comments about the ministerial decree of 1920, whereby the author gives advice for the new instruction which is being worked out.

A kanadainyár-kérdésről.

Irta: **Dr. Magyar Pál.**

Nemcsak a kanadainyár, de általában a gyorsnövésű külföldi nyárfélék problémáját különösen időszerűvé tette az a mind nagyobb hullámokat verő törekvés olyan fafajok telepítésére, amelyek minél rövidebb idő alatt minél nagyobb fatömegeket termelnek. Indokolás: a fabehezatal leszorítása, ill. az önellátásnak a lehetőségig való biztosítása. Kétségtelenül rendkívül súlyos érv. De még más okunk is van, hogy a kérdést szőnyegre hozzuk.

A múlt év első felében a földművelésügyi minisztérium rendelkezésére kanadainyár- és robosztanyártörzsek érkeztek a m. kir. erdészeti kutató intézet útján a műegyetem erdőhasználati, ill. fatechnológiai tanszékéhez, hogy a két nyárfaj műszaki tulajdonságait tegyék vizsgálat tárgyává. A tanszéken már a vizsgálatok megindítása előtt megállapították, hogy a két faj beküldött mintatörzsei mind álgesztések. Erről a tanszék azonnal jelentést tett a minisztériumnak és óvatosságra intett a további telepítéseknél követendő eljárásokat illetőleg. Erre az Alföldön működő erdőhivatalok rendeletet kaptak, hogy egyrészt a fertőzés elkerülése céljából a külföldi nyárok telepítésénél, ill. dugványozásánál lehetőleg csak csúcsdugványt használjanak, másrészt vizsgálják meg a körzetükbe eső ilyen nyárállományokat s a téli vágások alkalmával készítsenek statisztikai felvételeket a megtámadott törzsekről.

Az erdőhasználati tanszék megállapításaival egy-